

Regeringens proposition

1988/89: 139

om godtagande av byggprodukter som godkänts i
annat nordiskt land

Prop.

1988/89: 139

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i
bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 22 mars 1989.

På regeringens vägnar

Sten Andersson

Ulf Lönnqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att byggnadsnämnderna vid sin granskning enligt bestämmelserna i plan- och bygglagen (1987: 10), PBL, skall godta byggprodukter som godkänts av ett behörigt organ i något annat nordiskt land på samma sätt som produkter vilka frivilligt typgodkänts eller tillverkningskontrollerats i Sverige. Skyldigheten föreslås gälla intill utgången av år 1991.

Förslaget bör ses mot bakgrund av den överhettade byggmarknad som för närvarande råder i Sverige och som innebär bl. a. att det råder brist på byggprodukter här. Med förslaget främjas importen av byggmaterial.

Likställdheten i fråga om byggprodukter skall dock inte gälla produkter som inte kan antas uppfylla de grundläggande kraven i 3 kap. PBL till skydd för liv, personlig säkerhet, hälsa m. m. Regeringen och plan- och bostadsverket föreslås få bemyndigande att meddela de föreskrifter som behövs i denna del.

Lagändringen avses träda i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till

Lag om ändring i plan- och bygglagen (1987: 10)

Härigenom föreskrivs att det i plan- och bygglagen (1987: 10)¹ skall införas en ny paragraf, 8 kap. 29 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.
29 a §

Intill utgången av år 1991 skall vid tillämpningen av 29 § andra stycket andra meningen med där avsedda produkter likställas material, konstruktioner och anordningar som har godkänts av de organ i annat nordiskt land som regeringen bestämmer.

Första stycket gäller inte material, konstruktioner och anordningar som kräver obligatoriskt typgodkännande enligt 16 kap. 2 § andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelse från bestämmelsen i första stycket om likställdhet. Avvikelse får föreskrivas i fråga om sådana produkter som inte kan antas uppfylla kraven i 3 kap. till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa och för en lämplig utformning av byggnader och andra anläggningar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹Lagen omtryckt 1987: 246.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 mars 1989

Närvarande: statsrådet S. Andersson, ordförande, och statsråden
R. Carlsson, Lindqvist, Lönnqvist, Engström, Freivalds, Löw

Föredragande: statsrådet Lönnqvist

Proposition om godtagande av byggprodukter som godkänts i annat nordiskt land

1 Inledning

Den svenska byggmarknaden är för närvarande överhettad. Detta har medfört bl. a. en stark prisutveckling på byggprodukter. I detta ärende lägger jag fram ett förslag som innebär att byggprodukter som har godkänts av ett behörigt organ i något annat nordiskt land skall godtas vid byggnadsnämndernas granskning enligt plan- och bygglagen (1987: 10) på samma sätt som produkter vilka frivilligt typgodkänts eller tillverkningskontrollerats här i Sverige.

Syftet med förslaget är att främja importen av sådana byggprodukter.

Frågan om att på detta sätt godta byggprodukter som godkänts i något annat nordiskt organ diskuterades vid en hearing som bostadsdepartementet arrangerade den 7 mars 1989. Vid denna överläggning deltog företrädare för intressenterna på den svenska byggmarknaden. Till grund för diskussionen låg en promemoria i ämnet som utarbetats i bostadsdepartementet. Det lagförslag som presenterades i promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*. Vidare bör som *bilaga 2* fogas en förteckning över de organisationer och myndigheter som var närvarande vid mötet. I *bilaga 3* redovisas också en sammanfattning av de synpunkter som framfördes.

I det följande presenterar jag först det internationella harmoniseringsarbete som pågår (avsnitt 2), prisutvecklingen på byggmaterial m. m. på den svenska marknaden (avsnitt 3) samt de svenska bestämmelserna om kontroll av byggmaterial (avsnitt 4). Därefter går jag över till mitt förslag.

2 Det internationella harmoniseringsarbetet

I de flesta länder utgör byggmarknaden en utpräglad hemmamarknad med få externa inslag. Det gäller i första hand den egentliga byggverksamheten. I fråga om byggmaterial sker på många marknader en betydande handel över gränserna. För Sveriges del beräknas att 10–15 % av den totala exporten

utgörs av byggprodukter inkl. trävaror, medan importen av byggprodukter beräknas uppgå till 5–10 % av den totala importen.

För Sverige, med sitt stora beroende av utrikeshandel, har det därför varit naturligt att på bred front aktivt verka i olika internationella sammanhang för att undanröja olika hinder för handel inom byggsektorn.

Sverige ratificerade på hösten 1979 som ett av de första 20 länderna GATT-överenskommelsen om tekniska handelshinder.

Sedan början av 1970-talet har svenska myndigheter och den svenska industrin verkat i detta syfte inom FN:s Ekonomiska kommission för Europa (ECE) och dess arbetsgrupp för byggfrågor. ECE omfattar alla länder i Väst- och Östeuropa samt USA och Canada. För byggområdets del har detta arbete som övergripande syfte att röja undan handelshinder genom att harmonisera de grundläggande kraven i fråga om säkerhet, hälsa, miljö, tillgänglighet och energihushållning i byggnader. Som ett led i detta arbete publicerar ECE sedan år 1984 en serie s. k. modellföreskrifter.

Harmoniseringen av byggföreskrifter är ett arbete på lång sikt. På kort sikt inriktas nu arbetet efter ett svenskt initiativ på att främja en vidgad marknad med byggprodukter genom en ramöverenskommelse inom ECE om ömsesidigt accepterande av nationellt godkända och kvalitetskontrollerade produkter.

Utvecklingen av den inre marknaden inom de Europeiska gemenskaperna (EG) har fört nya dimensioner till umgänget med EG och mellan EG och den Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA), samtidigt som samarbetet har fått en vidare omfattning. Det gäller inte minst byggområdet.

Sedan slutet av år 1988 föreligger ett antaget rådsdirektiv inom EG om harmonisering av medlemsstaternas lagar m. m. rörande byggmaterial (89/106/EEC). Direktivet trädde i kraft vid årsskiftet och medlemsstaterna har därefter 30 månader på sig att införa dessa regler i sina nationella lagstiftningar.

En byggprodukt antas uppfylla de grundläggande kraven i byggdirektivet om produkten uppfyller harmoniserad europeisk standard (CEN) som utarbetats på mandat från EG-kommissionen, har genomgått ett europeiskt typgodkännandeförfarande eller, om varken europeisk standard eller riktlinjer för europeiskt typgodkännande finns, uppfyller nationell standard som har bedömts uppfylla de grundläggande kraven i byggdirektivet.

Någon möjlighet att godkänna en produkt direkt på basis av de grundläggande kraven i direktivet förutses inte, trots att detta är en av principerna i EG:s nya harmoniseringsmetod. Det är därför som frågan om att kvantifiera de väsentliga funktionskraven i s. k. basdokument och att precisera procedurerna för ömsesidigt accepterande av nationellt godkända produkter spelar en viktig roll i överläggningarna mellan EG och EFTA inom byggområdet.

Inom EFTA pågår ett samordningsarbete som avses ligga till grund för överenskommelser med EG inom skilda områden. Ett viktigt led i detta samordningsarbete är den EFTA-konvention om ömsesidigt godtagande av prov-

ningsresultat och bevis om överensstämmelse som undertecknades av EFTA-länderna i Tammerfors den 15 juni 1988 (se prop. 1988/89: 60 och NU 15). Den avses träda i kraft den 1 januari 1990 under förutsättning att alla berörda stater då har godkänt den. Konventionen har karaktären av en ramkonvention, som senare skall kompletteras med särskilda överenskomelser sektor för sektor. Dessa avses läggas till grund för överenskomelser med EG inom motsvarande sektorer.

Arbetet med att ta fram förslag till en sådan sektorsöverenskommelse för byggområdet pågår redan inom EFTA. Ett slutligt förslag förväntas föreligga i september i år. Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att byggområdet ligger väl framme i det pågående EFTA-arbetet och att det är realistiskt att förvänta sig konkreta resultat inom de närmaste åren.

I en samarbetsorganisation benämnd Europeiska Unionen för Agrément (UEAtc) pågår sedan 1960-talet utbyte av erfarenheter om godkännande och kvalitetskontroll av byggkomponenter. De flesta EG-länder och några EFTA-länder medverkar i detta samarbete, Norge och Sverige sedan år 1988. Finland har nyligen ansökt om inträde. UEAtc är intressant genom att man studerar möjligheten att utveckla organisationen till det paraplyorgan som enligt EG:s direktiv för byggprodukter skall svara för samordning av verksamheten rörande godkännande av produkter.

Inom Norden har ett samarbete pågått mellan byggmyndigheterna sedan mitten av 1950-talet i syfte att samordna de olika ländernas byggbestämmelser. Detta arbete har utvecklats och förstärkts i takt med att det mellanstatliga nordiska samarbetet har skjutit fart. Arbetet bedrivs inom ramen för Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB), som numera är inordnad som ett organ under Nordiska ministerrådet. Under ministerrådet finns vidare ett gemensamt nordiskt organ inom provnings- och kontrollområdet – NORD-TEST – med uppgift att främja harmonisering av metoderna för provning och kontroll av bl. a. byggvaror. Med stöd från Nordiska ministerrådet drivs också ett omfattande samarbete mellan byggbranschens standardiseringsorgan i Norden, INSTA B. Samarbetet mellan de tre nämnda nordiska organisationerna inom byggområdet har nu intensifierats kring de frågor som gäller harmonisering och avvecklandet av handelshinder i syfte att löpande bevaka utvecklingen inom EG och koordinera harmoniseringsarbetet och därvid ta till vara de gemensamma nordiska intressen som finns inom området.

Nordiska ministerrådet har tidigare genom beslut år 1983 också fastställt riktlinjer för ömsesidigt acceptande av centralt godkända byggprodukter och officiell kontrollordning (NKB-rapport nr 51, 1984). NKB har i anslutning härill utarbetat produktregler för ett 20-tal produktslag. Detta system, som nu har börjat tillämpas i praktiken, innebär att en produkt som är typgodkänd i ett av de nordiska länderna kan typgodkännas i de övriga länderna utan ytterligare provning o. d. genom ett enkelt registreringsförfarande. Arbetet med nya nordiska produktregler hålls för närvarande tillbaka i syfte att koncentrera resurserna på att ta fram underlag för ett samordnat agerande från de nordiska ländernas sida i det vidare europeiska harmoniseringsarbetet.

Nordiska ministerrådet fastställde den 27 februari 1987 ett samarbetsprogram om avskaffande av handelshinder i Norden (Nord 1987: 24). Programmet bygger på förutsättningen att de nordiska ländernas tekniska föreskrifter normalt är likvärdiga och att provningsorganens kompetens ligger på samma nivå. En av huvudpunkterna i programmet är principen att nationella myndigheter i de fall föreskrifterna är likvärdiga skall erkänna provning eller kontroll som utförts i annat nordiskt land. På grundval av de erfarenheter som inrapporterats i de olika nordiska länderna kan konstateras att byggföreskrifterna i hög grad faller inom programmets målområde.

3 Prisutvecklingen på byggmaterial m. m. på den svenska marknaden

Läget på den svenska byggmarknaden kännetecknas av en högt uppdriven efterfrågan, fullt kapacitetsutnyttjande och en uttalad brist på produktionsresurser. Överhettningen på byggmarknaden är starkare nu än vid tidigare uppsving i byggkonjunkturen. Uppsvinget har varit kraftigast i storstadsområdena, men skillnaden i utveckling mellan storstäderna och det övriga landet har minskat under år 1988.

Produktionskostnaderna per kvadratmeter för bostadshus har ökat kraftigt. Mellan fjärde kvartalet 1986 och motsvarande kvartal 1988 ökade produktionskostnaden med 31 % i flerbostadshus och 34 % i småhus. Konsumentpriserna ökade under samma period med 11 %. För att bereda plats för nyproduktion av bostäder på en överhettad byggmarknad har regeringen sedan hösten 1986 infört vissa restriktioner för ombyggnad av bostäder och övrigt byggande. Jag har haft överläggningar om den allvarliga kostnadsutvecklingen med olika företrädare för byggsektorn. Olika begränsningar av byggandet gäller nu i alla delar av landet.

Den totala byggverksamheten förväntas fortsätta att växa under åren 1989 och 1990, om än i betydligt långsammare takt än under åren 1987 och 1988. Det innebär att knappheten på byggkapacitet – och därvid inte minst på byggmaterial – kommer att bestå under de närmaste åren.

Den redovisade utvecklingen har drivit upp prisökningstakten i byggsektorn. Statens pris- och konkurrensverk (SPK) har till regeringen i december 1988 överlämnat en promemoria om byggkostnader och byggmaterialpriser åren 1987 och 1988. Av denna framgår bl. a. att byggnadspriserna i den påbörjade produktionen under år 1986 ökade med knappt 8 %, medan ökningen under år 1987 uppgick till nära 12 %. Prisstegringen har tilltagit successivt under år 1987. Av byggkostnaderna svarar material för ca 35 %.

Marknaden för olika byggmaterial kännetecknas enligt SPK vanligtvis av ett relativt litet antal konkurrerande företag inom varje varugrupp. Marknadsformen betecknas vanligen som oligopol. Som motvikt fungerar i viss utsträckning konkurrens mellan olika varugrupper, s. k. substitutionskonkurrens.

Inom ramen för sin marknadsövervakande uppgift har SPK för vissa varugrupper i särskild ordning informerat om prishöjningar som kunnat genomföras mot bakgrund av en allmänt sett bristande konkurrens. Så har skett i fråga om de prishöjningar som t. o. m. november 1988 hade genomförts på färger och lacker, på värmetekniska produkter samt på planglas. Den ledande tillverkaren av färger och lacker hade dittills under år 1988 höjt sina priser med ca 10 %. Den dominerande tillverkaren av värmetekniska produkter hade under samma tid höjt priserna med ca 13 %. Priset på planglas ökade vidare under samma tid med ca 15 %. Den pris- och marknadsledande tillverkaren höjde därvid sina priser på 3 mm fönsterglas med totalt ca 24 %. I intet av dessa fall kan enligt SPK prishöjningarna i sin helhet återföras på bakomliggande kostnadsökningar för företagen.

Att företagen nu kan genomföra prishöjningar som överstiger vad som motiveras av deras kostnader beror enligt SPK bl. a. på den kapacitetsbrist som föreligger inom vissa branscher. Det minskade bostadsbyggandet från mitten av 1970-talet ledde till att kapaciteten drogs ned inom flera byggmaterialindustrier. I och med att bostadsbyggandet nu åter ökat, har en kapacitetsbrist uppkommit inom vissa branscher. Leveranstiderna har ökat kraftigt. Svårigheterna att leverera till den svenska marknaden kan också i några fall bero på att exporten har ökat kraftigt – exempelvis har exporten av parkettgolv ökat i volym med 15 % mellan åren 1986 och 1987.

Mot bakgrund av tillgängligt material har SPK räknat fram uppgifter om rörelsemarginal – dvs. rörelseresultatet efter avskrivningar – och avkastning på eget kapital – dvs. resultatet efter avskrivningar plus finansiella intäkter, relaterat till det genomsnittliga totala kapitalet – för 16 större byggmaterialföretag. Utifrån detta begränsade material – som skall tolkas med försiktighet – konstaterar SPK att flertalet företag har förbättrat rörelsemarginalen och avkastningen under år 1987 jämfört med år 1986. Rörelsemarginalen år 1987 varierade mellan 1 och 28 %. Genomsnittligt uppgick rörelsemarginalen för de 16 företagen till 9,7 %, vilket innebar en ökning med 2,1 % från år 1986. Som jämförelse kan nämnas att rörelsemarginalen för tillverkningsindustrin i sin helhet i företag med mer än 200 anställda uppgick till ca 6 % under år 1987.

Avkastningen på eget kapital för de i undersökningen ingående företag som tillverkar dörrar, fönster och glas varierade under år 1987 mellan 22 och 30 %.

De nu redovisade siffrorna om rörelsemarginaler och avkastning på eget kapital avser de förhållande som rådde före de prishöjningar som genomfördes under år 1988.

Statistiska centralbyrån har redovisat uppgifter om prisutvecklingen inom bostadsbyggandet under perioden januari 1988 – januari 1989. Av dessa framgår att faktorpriserna exkl. löneglidning ökade med 9,3 %. Därvid ökade priserna för byggmaterial med 11,8 %. Den allmänna prisutvecklingen – mätt som förändringen i konsumentprisindex – uppgick under samma tid till 6,7 %.

4 De svenska bestämmelserna om kontroll av byggmaterial m. m.

Prop. 1988/89: 139

En förutsättning för att olika material och produkter skall kunna användas i det svenska byggandet är att de uppfyller de grundläggande kraven i vår byggnadslagstiftning, plan- och bygglagen (1987: 10), PBL.

Mycket starkt sammanfattat kan bestämmelserna om tillsyn och kontroll enligt PBL sägas vila på principen att byggherren har huvudansvaret för att byggbestämmelserna iaktas (jfr BoU 1988/89: 1 s. 17). Vid bygglovspliktiga arbeten prövar dessutom byggnadsnämnderna om de tilltänkta åtgärderna kan antas uppfylla de krav på byggnaders egenskaper som ställs i 3 kap. PBL. Byggnadsnämnden kan för detta ändamål begära att konstruktionsritningar och andra handlingar som innehåller väsentliga tekniska uppgifter skall ges in till nämnden innan arbetena påbörjas. Omfattningen av byggnadsnämndens granskning anpassas emellertid till de avsedda arbetenas art och omfattning samt byggherrens egna kvalifikationer.

Enligt 8 kap. 29 § andra stycket PBL skall byggnadsnämnderna godta typgodkända eller tillverkningskontrollerade material m. m. i de avscenden typgodkännandet eller tillverkningskontrollen gäller. Detta anses naturligt eftersom ett typgodkännande eller en tillverkningskontroll innefattar en – av svensk myndighet – gjord prövning av att egenskapskraven i 3 kap. PBL och i tillämpningsföreskrifterna är uppfyllda (jfr prop. 1985/86: 1 s. 744, 854 och bilaga 10 s. 236 samt BoU 1986/87: 1 s. 162).

Ett typgodkännande kan vara frivilligt eller obligatoriskt (se 16 kap. 2 § PBL). Möjligheten för regeringen att med stöd av 16 kap. 2 § andra stycket ställa krav på obligatoriskt typgodkännande har ännu inte utnyttjats.

Av bestämmelserna i 16 kap. 2 § PBL framgår att godkännande meddelas av den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen har i 21 § plan- och byggförordningen (1987: 383) i fråga om typgodkännande och tillverkningskontroll föreskrivit följande:

Plan- och bostadsverket prövar efter ansökan frågor om frivilligt typgodkännande och tillverkningskontroll enligt 16 kap. 2 § första stycket och tredje stycket andra meningen plan- och bygglagen (1987: 10).

Till en ansökan som avses i första stycket skall fogas de intyg och andra handlingar som sökanden vill åberopa.

Ett beslut om typgodkännande skall ange i vilka avscenden och under vilka förutsättningar materialet, konstruktionen eller anordningen uppfyller kraven i 3 kap. plan- och bygglagen och i de föreskrifter som meddelats för tillämpningen av nämnda kapitel. Beslutet får förenas med villkor och tidsbegränsas.

Ett beslut om tillverkningskontroll skall ange hur det skall kontrolleras att ett material, en konstruktion eller en anordning har vissa egenskaper.

Plan- och bostadsverket får meddela föreskrifter om avgifter för frivilligt typgodkännande och tillverkningskontroll.

Beslut av plan- och bostadsverket i dessa frågor får enligt 22 § plan- och byggförordningen överklagas hos regeringen. Några sådana överklaganden har hittills inte förekommit.

Underlaget för ett typgodkännande kan bestå av t. ex. rapporter från utredningar och provningar samt beräkningar. För vissa produkter krävs typprovning enligt fastställda provningsmetoder eller särskilda godkännanderegler för produkterna. Sådan typprovning sker för närvarande vid statens provningsanstalt eller vid annat provningslaboratorium, som kan godtas av plan- och bostadsverket. För vissa provningar som utförts exempelvis av laboratorium som inte dokumenterat att det uppfyller gängse kriterier för opartiskhet eller kompetens krävs det för närvarande i vissa fall utlåtande från statens provningsanstalt för att provningsresultatet skall accepteras som underlag för typgodkännandet.

Typgodkännandets syfte är att underlätta utveckling och användande av nya produkter och metoder samt att främja serietillverkning och industriell produktion. För varje slag av produkt blir olika bestämmelser i vår byggnadslagsstiftning tillämpliga beroende på i vilket sammanhang produkten avses att användas. Tillverkningskontroll är av särskild betydelse för produkter, t. ex. betong- och stålkonstruktioner, som inte enkelt och tillförlitligt kan kontrolleras på byggplatsen utan besvärande ingrepp i produkterna.

Om typgodkända och tillverkningskontrollerade byggprodukter används, kan såväl byggnadsnämndens granskning och tillsyn som den ansvarige arbetsledarens fortlöpande tillsyn på byggplatsen underlättas och förenklas. Även för den byggande och för dennes projektörer kan projekteringen samt bygglovsförfarandet förenklas. Det är dock en grundläggande förutsättning att berörda parter i byggprocessen förvissar sig om godkännandets omfattning och om förutsättningarna för produktens användning.

Sammanfattningsvis kan den nuvarande typgodkännandeverksamheten anses vila på den grunden att en svensk myndighet, plan- och bostadsverket, genom sin granskning och utfärdande av typgodkännandebevis ger ett bindande förhandsuttalande att en viss produkt uppfyller byggnadslagsstiftningens krav. Byggnadsnämnden prövar därför vid sin granskning endast att förutsättningar och villkor i åberopade typgodkännandebevis och tillhörande handlingar är uppfyllda under aktuella förhållanden. Granskning av byggnadsnämnden behövs inte i sådana avseenden som redan har prövats vid typgodkännandet eller tillverkningskontrollen och nämnden har att godta plan- och bostadsverkets godkännandebeslut.

För byggaren har typgodkännandet således den betydelsen att han vet att materialet eller konstruktionen kommer att accepteras av byggnadsnämnden vid bygglovsprövningen och vid den ytterligare kontroll som kan förekomma under byggtiden. Med den stora vikt som i allmänhet fästs vid korta produktionstider och snabb bygglovshantering har typgodkända produkter därmed ett försteg framför alternativa produkter, även om dessa i och för sig också tillgodoser gällande krav. Typgodkännandet underlättar därigenom för tillverkaren i många fall en tillförlitlig marknadsföring av produkten. Detta gäller särskilt vid introduktionen av nya produkter och metoder.

Typgodkännandeförfarandet står öppet för alla, såväl svenska som utländska tillverkare eller försäljare av byggprodukter. Inom Norden är provningsmetoderna i stor omfattning harmoniserade och ofta standardiserade. Myn-

digheter och provningsinstitutioner godtar normalt resultat från sina nordiska motsvarigheter. Det är snarare undantag än regel att i ett land godkända byggprodukter måste underkastas förnyad provning vid godkännande i övriga länder. Godkännandeförfarandet kan emellertid ta tid och drar självfallet också kostnader, som ibland kan bli inte oväsentliga.

5 Föredragandens överväganden

Mitt förslag: Vid bygglovsprovningen skall byggprodukter som godkänts av ett behörigt organ i annat nordiskt land likställas med produkter som frivilligt typgodkänts eller tillverkningskontrollerats i Sverige. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela avvikande föreskrifter.

Detta skall gälla under tiden fram till utgången av år 1991.

Skälen för mitt förslag

Allmänna utgångspunkter

Strävandena att underlätta handeln mellan skilda länder har tagit ny fart under senare år. På många olika håll pågår nu arbete som syftar till att undanröja ekonomiska och tekniska hinder för ett fritt utbyte av varor och tjänster. För Sveriges del har frågan fått särskild aktualitet genom EG:s pågående arbete med att etablera en inre marknad och de fördjupade kontakter som i samband härmed utvecklas i samarbetet mellan EG och EFTA. Arbetet bedrivs för närvarande med sikte på att det i väsentliga delar skall vara genomfört år 1992. Parallellt med detta pågår arbete med att avveckla olika handelshinder och främja en vidgad marknad med byggprodukter också i andra mellanstatliga sammanhang. Det gäller dels på nordisk bas inom ramen för det nordiska ministerrådets verksamhet, dels på en vidare europeisk bas inom bl. a. ECE. Vidare pågår inom GATT fortlöpande förhandlingar inom världshandelsn område.

För svensk del har utan tvekan det arbete som berör harmoniseringen inom Norden och Västeuropa i övrigt den mest omedelbara betydelsen. Den alldeles övervägande delen av vår export och import avser sålunda dessa närmarknader. Detta gäller i särskilt uttalad grad byggsektorn. De förhandlingar som nu förs i fråga om harmonisering och avveckling av handelshinder mellan olika länder i detta område är emellertid mycket tidskrävande och komplicerade. De förhandlingar som förs på en vidare europeisk bas kan därför först på längre sikt förväntas avsätta praktiskt genomförda resultat av mer genomgripande betydelse.

Inom det pågående EFTA-arbetet ligger byggsektorn väl framme. Som jag har nämnt i det föregående kan det inom något år föreligga sådana konkreta resultat som kan läggas till grund för överläggningar mellan EFTA och EG. Någon överenskommelse mellan dessa kan dock troligen inte förväntas före-

ligga före den tidpunkt som EG har satt som riktpunkt för sitt eget arbete med en inre marknad. Verksamheten inom UEAtc bör kunna medverka till att underlätta samarbetet mellan EG och EFTA i fråga om godkännande och tillverkningskontroll av produkter. Det förslag som jag nu presenterar ligger väl i linje med målen för det västeuropeiska integrationsarbetet och det nordiska samarbetet och får ses som ett väsentligt bidrag till detta.

Det nu sagda bör inte uppfattas så att betydelsen av ett vidare europeiskt, och för den delen även internationellt, harmoniseringsarbete nedvärderas. Samarbetet inom t. ex. GATT och ECE erbjuder möjligheter att genom välgrundade sakargument kunna påverka skeendet och besluten inom EG och därmed också främja samarbetet mellan EFTA och EG.

Efterfrågan på byggsektorns tjänster är i Sverige i dag högre än på mycket länge. Arbetslösheten bland byggnadsarbetare är den lägsta som registrerats sedan den moderna statistiken infördes i början av 60-talet. Den inhemska byggmaterialindustrins produktionskapacitet är i det närmaste fullt utnyttjad och långa leveranstider gäller för byggmaterial och komponenter inom många områden. Den höga efterfrågan bedöms bestå också under åren 1989 och 1990.

Utbudet av byggmaterial och komponenter på den svenska marknaden är således för närvarande inte tillräckligt för att efterfrågan skall kunna tillgodoses utan störningar i form av väntetider eller ökande priser, vilket också framgår av utvecklingen under senare tid.

Byggsektorn är mer än de flesta andra sektorer utsatt för konjunkturella förändringar i den allmänna ekonomiska utvecklingen. Det är en naturlig följd av att produktionen är beroende av investeringsviljan inom näringslivet i övrigt, av utbyggnadsbehoven på den samhällsliga sidan och av hushållens bostadsefterfrågan. Den långvariga tillbakagången inom byggandet under 1970-talet och början av 1980-talet medförde att produktionskapaciteten inom byggmaterialindustrin drogs ned.

Under samma tid ökades ansträngningarna att bygga upp exportmarknader. Byggmaterial i olika former utgör numera en betydande del av den samlade svenska exporten, främst på närmarknaderna inom Norden och Västeuropa.

Den svenska byggmaterialindustrin producerar således inom flera områden mer än vad som avsätts inom landet, samtidigt som den inhemska efterfrågan just nu överstiger vad som avdelas för den svenska marknaden. På längre sikt är emellertid en byggexport av minst nuvarande omfattning nödvändig, inte minst av hänsyn till intresset av att stabilisera näringen och minska dess beroende av konjunkturväxlingarna på hemmamarknaden. En framgångsrik export förutsätter uthålliga satsningar, som vidmakthålls även under tider då produktionen i och för sig skulle kunna avsättas på hemmamarknaden. Det vore därför enligt min mening kortsiktigt och oövertänt att nu lösa bristerna på den svenska marknaden genom minskad export.

Den andra vägen är att bygga ut kapaciteten inom den svenska byggmaterialindustrin i sådan omfattning att den nuvarande efterfrågan kan tillgodoses.

En sådan utbyggnad kan emellertid i många fall knappast genomföras i sådan tid att de omedelbara behoven kan tillgodoses.

Prop. 1988/89: 139

Detta leder mig till att det utökade utbud som behövs kan åstadkommas främst genom åtgärder som främjar importen av likvärdiga produkter. Därmed skapas också förutsättningar för en förbättrad priskonkurrens på den svenska marknaden.

Byggprodukter som har godkänts i annat nordiskt land

Som jag har redovisat i det föregående pågår det för närvarande på olika håll arbete med att få fram överenskommelser eller konventioner om godtagande av resultat från provning som utförts i annat land. De riktlinjer som Nordiska ministerrådet fastställde år 1983 innebär i och för sig en avsevärd förenkling av procedurerna i fråga om sådana produkter för vilka myndigheterna enats om kravnivåer och verifikationsmetoder. Överenskommelser av detta slag finns emellertid i dag endast i begränsad utsträckning.

Det långvariga nordiska samarbetet på byggbestämmelseområdet har fört med sig att byggbestämmelserna i de nordiska länderna i allt väsentligt bygger på en likartad uppfattning om vilka egenskaper som är väsentliga och vilka funktioner som måste säkerställas. Denna samsyn gäller bl. a. de grundläggande krav som bör ställas på byggnader av hänsyn till hälsa, hygien, säkerhet och skydd mot olycksfall. Den gäller också i väsentliga delar i fråga om krav av annat slag, exempelvis energihushållning, trevnad och komfort.

Den stora överensstämmelse som faktiskt råder mellan de nordiska länderna i frågan om vilka krav som bör ställas på byggnader innebär i allmänhet att en produkt som är godkänd i ett nordiskt land i allt väsentligt också svarar mot de krav som faktiskt ställs i de andra nordiska länderna. Någon generell verkan tillerkänns dock normalt inte ett sådant godkännande här i landet utan godtagandefrågan blir beroende av de enskilda byggnadsnämndernas prövning. Nämnderna kan därvid komma till skilda resultat, vilket medför att användningen av sådana produkter försvåras, om inte producenten eller hans ombud först skaffat sig ett typgodkännande i Sverige.

I Nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning från den 26 mars 1985 har stor vikt lagts vid att avveckla handelshinder för att förverkliga Norden som hemmamarknad. Nordiska ministerrådet fastställde den 27 februari 1987 ett samarbetsprogram om avskaffande av handelshinder i Norden.

Mot bakgrund härav och av intresset av att utbudet av byggprodukter på den svenska marknaden snabbt ökas, bör importen nu främjas av byggmaterial m. m. som kan antas uppfylla svenska krav.

Överensstämmelserna mellan de nordiska ländernas krav är som jag nyss nämnde så stora, att man i allmänhet bör kunna utgå från att produkter som uppfyller kraven i ett annat nordiskt land också uppfyller svenska krav. I avvaktan på att de av Nordiska ministerrådet fastställda riktlinjerna från år 1983 utvecklas av NKB och ges en vidgad praktisk tillämpning bör därför

genom ensidiga svenska åtgärder särskilda lätnader nu genomföras i fråga om användningen i Sverige av produkter som har godkänts i andra nordiska länder. I ett längre perspektiv bör man givetvis kunna förvänta sig att förutsättningar skapas för mer generellt verkande överenskommelser om underlättandet av handeln med byggprodukter inom Europa

Ett sådant svenskt ensidigt åtagande ligger väl i linje med de nordiska strävanden som jag här har redovisat. Även produkter med ursprung utanför Norden bör få omfattas av lagstiftningen, om de godkänts i något annat nordiskt land. Genom denna konstruktion står inte den föreslagna lagstiftningen i strid mot GATT-bestämmelserna.

Den föreslagna ordningen bör också stimulera till ytterligare insatser för att få till stånd nordisk ömsesidighet i fråga om giltigheten av nationellt utfärdade godkännanden på byggområdet.

Med hänsyn bl. a. till den förväntade utvecklingen av det nordiska samarbetet och de pågående förhandlingarna bör åtgärderna tidsbegränsas och avse tiden t. o. m. utgången av år 1991. Frågan om en eventuell förlängning för tiden efter år 1991 bör göras beroende av utgången av fortsatta förhandlingar på olika nivåer samt av om ömsesidighet kan uppnås i fråga om giltigheten av nationellt utfärdade godkännanden i förhållandet mellan de nordiska länderna.

Mitt förslag överensstämmer med det som presenterades vid bostadsdepartementets hearing den 7 mars 1989. Förslaget mottogs positivt av så gott som samtliga närvarande.

Jag förutsätter att det svenska initiativet kommer att påskynda utvecklingen mot en harmonisering mellan de nordiska länderna.

Jag har i detta ärende samrått med statsrådet Gradin.

Förslagets närmare utformning

Den förordade ordningen bör lämpligen åstadkommas genom att det i anslutning till bestämmelserna om typgodkännanden m. m. i 8 kap. 29 § PBL införs en ny paragraf som reglerar godtagande av byggprodukter som godkänts i andra nordiska länder.

Den nya paragrafen bör utgå från att byggprodukter som har godkänts i andra nordiska länder är likvärdiga med sådana produkter som frivilligt typgodkänts eller som tillverkningskontrollerats här i landet. De godkännanden som likställs med svenska godkännanden bör ha i huvudsak samma kvalitet som svenska typgodkännanden. Det bör alltså vara fråga om godkännanden som utfärdats av behöriga organ i det andra landet. Som jag återkommer till i avsnitt 7 bör det krävas att dessa organ har en oberoende ställning och att godkännandeordningen är tillgängliga för alla utan diskriminering – dvs. även för sökande från annat land. Det bör ankomma på regeringen att bestämma de organ som kommer i fråga.

Det är angeläget att den ordning som nu föreslås inte omfattar produkter som inte uppfyller grundläggande svenska egenskapskrav på byggnader och andra anläggningar. Den överhettnings som för närvarande råder inom

byggsektorn, med kraftiga materialprisökningar som följd, får inte legitimera att allvarliga problem under några år byggs in i det svenska samhället genom försämrad kvalitet i byggandet. Frågan har självfallet också en konkurrensaspekt. Företag som verkar långsiktigt på den svenska marknaden och har anpassat sina produkter till svenska kvalitetskrav, skall inte få sin verksamhet äventyrad av kortsiktigt sänkta samhälleliga krav på motsvarande produkter från annat håll. Båda de nu nämnda aspekterna framhölls också särskilt vid den hearing som anordnades den 7 mars 1989.

Lättnader för användningen av produkter godkända i ett annat nordiskt land får heller inte leda till att konkurrensen mellan svenska produkter och produkter från andra länder snedvrids.

För att säkerställa kvalitetskravet bör därför regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få bemyndigande att meddela de föreskrifter som behövs för att undanta produkter som inte kan antas uppfylla kraven i 3 kap. PBL till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa och för en lämplig utformning av byggnader och andra anläggningar. Härigenom säkras också att tillämpningen blir likformig över hela landet. Samtidigt uppnås den eftersträlvade förenklingen i bygglovshanteringen, eftersom sökanden på förhand vet om produkten kommer att godtas av byggnadsnämnden.

Avgränsningen till nordiska godkännanden innebär att produkterna kommer att ha prövats mot kvalitetskrav som på de flesta områden nära svarar mot dem som gäller enligt svenska byggnadsbestämmelser. Det långvariga norm-samarbetet mellan de nordiska byggmyndigheterna innebär att de skillnader som finns inom enstaka områden är i huvudsak kända för den svenska myndigheten. Det bör därför vara möjligt att ange i vilka hänseenden eller inom vilka områden som avvikelserna mellan kraven i Sverige och ett annat nordiskt land är sådana, att ett godkännande inte i denna del kan jämföras med ett svenskt frivilligt typgodkännande eller en sådan tillverkningskontroll.

Jag återkommer ytterligare till detta i specialmotiveringen till lagförslaget.

Det är angeläget att de nya bestämmelserna träder i kraft så snart som möjligt. Jag föreslår att ikraftträdandet bestäms till den 1 juli 1989.

6 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har det inom bostadsdepartementet upprättats ett förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987: 10).

7 Specialmotivering

Som tidigare sagts bör de överväganden som redovisats lagtekniskt uttryckas genom att det i *plan- och bygglagen (1987: 10)* införs en ny paragraf, 8 kap. 29 a §, av följande lydelse.

Intill utgången av år 1991 skall vid tillämpningen av 29 § andra stycket andra meningen med där avsedda produkter likställas material, konstruktioner och anordningar som har godkänts av de organ i annat nordiskt land som regeringen bestämmer.

Första stycket gäller inte material, konstruktioner och anordningar som kräver obligatoriskt typgodkännande enligt 16 kap. 2 § andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelse från bestämmelsen i första stycket om likställdhet. Avvikelse får föreskrivas i fråga om sådana produkter som inte kan antas uppfylla kraven i 3 kap. till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa och för en lämplig utformning av byggnader och andra anläggningar.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 5.

Genom första stycket införs en skyldighet för byggnadsnämnderna att – på samma sätt som i fråga om svenska godkännanden – godta en i annat nordiskt land godkänd byggprodukt i de avseenden som godkännandet gäller. Godkännanden av svenskt organ regleras – som nu – av bestämmelserna i detta kapitel 29 § och i 16 kap. 2 och 3 §§ samt därtill hörande föreskrifter. Någon ändring av denna verksamhet är inte avsedd.

Av skäl som redovisats i avsnitt 5 har de nya bestämmelserna tidsbegränsats att gälla till utgången av år 1991.

Första stycket innebär att byggnadsnämnderna vid sin granskning skall godta byggmaterial, konstruktioner och anordningar som har godkänts av behöriga organ i de andra nordiska länderna utan att nämnderna ställer krav på ytterligare verifikation i de avseenden som godkännandet gäller. De godkännanden som avses i första stycket är i första hand i annat nordiskt land meddelade myndighetsgodkännanden, men kan även vara av behörigt organ utfärdade intyg eller andra bevis om överensstämmelse med i det landet ställda krav.

Det har lagts på regeringen att bestämma de organ vars godkännanden skall godtas av byggnadsnämnderna. En grundläggande förutsättning för att ett sådant organ skall kunna utses är att organet bedöms ha tillräcklig kompetens inom byggområdet och att det också finns förtroende för den verksamhet som organet utövar. Det bör dessutom krävas att organet är oberoende i förhållande till tillverkarintressen och att det utan diskriminering är tillgängligt för alla, såväl inom som utom landet.

Avsikten med de nya bestämmelserna är inte att förändra förutsättningarna för hur byggnader skall utföras. De byggprodukter som skall användas i det svenska byggandet måste uppfylla egenskapskraven i 3 kap. PBL i fråga om t. ex. stabilitet, brand och sundhet. Eftersom egenskapskraven för byggnader vanligen varierar mer eller mindre mellan olika länder görs provningar utomlands ofta inte mot de krav som anges i de svenska byggbestämmelserna. Inte ens de nordiska byggreglerna är i fråga om egenskapskrav likvärdiga i alla avseenden. Byggprodukter officiellt godkända i de andra nordiska länderna har dock egenskaper som i stora drag får anses överensstämma med egenskaperna hos dem som godkänns i Sverige. Provningsresultat, dimensione-

ringskalkyler och annan dokumentation av produktens egenskaper läggs dessutom redan i dag i allt större utsträckning till grund för plan- och bostadsverkets bedömningar och beslut i fråga om frivilligt typgodkännande av byggmaterial m. m. Mot bakgrund härav har som huvudregel föreskrivits i första stycket att byggprodukter som godkänts av ett behörigt organ i ett annat nordiskt land – utan förnyad eller ytterligare kontroll eller verifikation av svensk myndighet – skall godtas av byggnadsnämnderna vid deras granskning av byggnadsprojekt.

Byggnadsnämndens skyldighet att godta en sådan produkt sträcker sig inte längre än vad som gäller i fråga om en produkt som typgodkänts i Sverige. Avgörande är alltså i vilka avseenden det nordiska godkännandet gäller. I regel torde nämnderna vid sin prövning få godta handlingar som avfattats på danska eller norska språket. Det får dock anses följa av allmänna principer att, om det behövs, nämnden kan kräva att den bygglovssökande företer en översättning till svenska av de godkännandehandlingar som åberopas (jfr prop. 1971: 30 s. 86 och 376).

I *andra stycket* föreskrivs att vad som anges i första stycket inte avser material, konstruktioner och anordningar för vilka det i Sverige krävs obligatoriskt typgodkännande. Som tidigare nämnts har regeringen hittills inte meddelat några föreskrifter om obligatoriskt typgodkännande. Om det ändå skulle bli aktuellt med sådana föreskrifter bör inte likställheten gälla. Det måste alltså i dessa fall finnas ett typgodkännande av ett svenskt organ.

Av *tredje stycket* framgår att byggnadsnämnden inte skall vara skyldig att vid sin granskning godta alla produkter som har godkänts i ett annat nordiskt land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva avsteg från kravet i första stycket på likställighet. Bestämmelsen får ses som en säkerhetsventil. Bemyndigandet att meddela avvikande föreskrifter gäller sådana byggprodukter som inte kan antas uppfylla kraven i 3 kap. till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa och för en lämplig utformning av byggnader och andra anläggningar. När bemyndigandet utnyttjas måste givetvis beaktas även sådana föreskrifter som kan ha meddelats med stöd av 16 kap. 1 § första stycket.

Avsikten är att plan- och bostadsverket skall ges bemyndigande att meddela föreskrifter med stöd av tredje stycket. Verket har då att på eget initiativ bevaka och fatta beslut om vilka byggprodukter som, trots ett godkännande av behörigt organ i ett annat nordiskt land, inte skall likställas med produkter som typgodkänts eller tillverkningskontrollerats enligt svenska bestämmelser. Undantag kan föreskrivas t. ex. i fråga om vissa produkttyper eller produkter inom vissa produktområden. Likställheten enligt första stycket gäller som nyss sagts i de avseenden det nordiska godkännandet anger. Om ett sådant godkännande anger att en produkt får användas exempelvis för vissa ändamål eller i vissa avseenden som inte i sin helhet kan antas vara förenliga med de svenska kraven, kan verket behöva föreskriva begränsningar från likställigheten i berörda delar. Bemyndigandet utesluter inte heller att byggprodukter kan undantas som godkänts genom ofullständiga, oklara eller felaktiga beslut.

Det kan också förekomma att ett nordiskt organ godkänner byggprodukter i vissa avseenden som inte är direkt tillämpliga på svenska förhållanden. Ett godkännande kan t. ex. avse användningen av en produkt inom endast vissa delar av det egna landet eller en användning relaterad till en viss skyddsklass som gäller där. Verket kan då meddela de bestämmelser som krävs för att bestämmelserna i första stycket skall kunna tillämpas.

Om en byggprodukt har undantagits från likställdhet, kan byggnadsnämnden för sin granskning – i enlighet med nu gällande ordning för icke typgodkända byggmaterial m. m. – kräva ytterligare kontroll eller verifikation av produkten (jfr 8 kap. 20 och 29 §§ PBL). Förfarandet vid nämndens prövning av produkten förändras alltså inte i ett sådant fall jämfört med nuvarande bestämmelser.

Bestämmelserna i tredje stycket innebär att plan- och bostadsverket innan bestämmelserna i första stycket får sin verkan måste meddela de föreskrifter om undantag som krävs. Det långvariga normsamarbetet mellan de nordiska byggmyndigheterna innebär att de skillnader som finns inom enstaka områden är i huvudsak kända för verket. Verkets arbete underlättas givetvis av detta förhållande. I inledningsskedet kommer det dock att krävas särskilda insatser för att verket skall kunna bedöma behovet av undantagsföreskrifter i fråga om redan godkända produkter. Verket måste också kontinuerligt bevaka de nya godkännanden av byggprodukter som meddelas av behöriga organ i de andra nordiska länderna. Enligt vad jag inhämtat avser verket att hålla sig informerat i denna fråga genom fortlöpande underhandskontakter med de aktuella nordiska organen. Vidare avser verket att fortlöpande hålla sig underrättat om vilka nordiska godkännanden som aktualiseras hos byggnadsnämnderna.

Det kan förutsättas att plan- och bostadsverket kommer att ge ut allmänna råd och även lämna vägledning i övrigt om godtagande av byggmaterial m. m. som har godkänts i annat nordiskt land. Mot bakgrund av det omfattande, aktiva och fördjupade internationella samarbete som pågår för att avveckla olika hinder inom byggområdet, får det anses vara en uppgift för plan- och bostadsverket att noga följa och studera effekterna av lagtillämpningen samt vid behov aktivt delta även i rådgivningsarbetet så att negativa utvecklingstendenser inte uppkommer i det praktiska genomförandet. Det är därvid särskilt angeläget att verket, som enligt 1 kap. 8 § PBL har den allmänna uppsikten över plan- och byggnadsväsendet, ser till att de gemensamma nordiska intressen som finns inom godkännandområdet tas till vara och fullföljs på avsett sätt.

Ikraftträdande m. m.

Den föreslagna nya bestämmelsen bör träda i kraft den 1 juli 1989. Någon utsträckt tid för större informationsinsatser för byggnadsnämnderna bedöms inte vara nödvändig.

Däremot kan det förflyta viss tid innan den nya ordningen fullt ut får verkan. Jag räknar dock med att regeringen redan i nära anslutning till lagens

ikraftträdande kan utse ett antal sådana organ som avses i den föreslagna nya bestämmelsen. Prop. 1988/89: 139

Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär anser jag att lagrådets hörande kan underlätas.

8 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslaget till lag om ändring i plan och bygglagen (1987: 10).

9 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen det förslag som föredraganden har lagt fram.

8 kap 29 a §

Vid bygglovsprövningen skall byggnadsnämnden till utgången av år 1991 på sätt som anges i 29 § andra stycket andra meningen godta även material, konstruktioner och anordningar som har godkänts av de organ i annat nordiskt land som anges av regeringen.

Skuldigheten enligt första stycket gäller inte, om plan- och bostadsverket beslutat att materialet, konstruktionen eller anordningen inte kan antas uppfylla kraven i 3 kap. Sådana beslut av verket får överklagas hos regeringen.

Myndigheter

Plan- och bostadsverket	Arne Cajdert Curt Ivarsson Peter Rosén
Kommerskollegium	Leif Lundberg Kristina Brännstam
Statens pris- och konkurrensverk	Bo Lindörn Barbro Forsberg
Statens provningsanstalt	Jan-Olof Johansson

Organisationer

Byggentreprenörerna	Curt Hunhammar Jan Kielland
Byggherreföreningen	Pehr Jacobsson
Föreningens Sveriges Byggnadsinspektörer	Lennart Linse Vilhelm Kempff
Föreningen Sveriges VVS-inspektörer	Göran Johansson
Grossistförbundet	Hans Löfgren
HSBs Riksförbund	Jan Flodén Rune Jogeman
Industriförbundet	Hans Ekdahl Ingrid Fenborn
Industrins Byggmateriälgrupp	Sven Dingertz Gunnar Rosenberg
Industrins Kommitté för Byggbestämmelser	Sten Cassel
Kontrollrådet för betongvaror	Ulf Thunberg
Riksbyggen	Kurt Nilsson
SABO	Per Lilliehom
Stockholms Stadsbyggnadskontor	René Keusch
Sv. Arkitekters Riksförbund	Harald Mjöberg
Sv. Byggnadsingenjörers Riksförbund	Rolf Wirne
Svenska Konsultföreningen	Roland Rengefors
VVS-tekniska Föreningen	Ulf Rengholt

Till grund för diskussionen låg en promemoria, upprättad inom bostadsdepartementet. Till promemorian fanns också fogat ett lagförslag (se bilaga 1).

Gunnar Rosenborg, *Industrins Byggmateriellgrupp*, redovisade ett antal tveksamma förutsättningar som fanns angivna i promemorian. Det gällde t. ex. byggmaterialprisernas betydelse under en längre tidsperiod, beskrivningarna av leveranstiderna och lönsamheten i byggmaterialindustrin. Han efterlyste också en kvantifierad målsättning för åtgärderna samt ett försök till konsekvensanalys.

Vidare framhöll Gunnar Rosenborg, att formuleringarna om boverkets ansvar för att bevaka att svenska krav inte eftersätts i "väsentliga avscenden" innebar risker för kvalitet. Han anförde också att svenska produkter genom förslaget skulle diskrimineras i förhållande till importerade produkter, vilka genom lägre kvalitetsegenskaper kan tillverkas billigare. Reciprocitet är enligt Industrins Byggmateriellgrupp den enda rimliga lösningen. Han såg detta som en utomordentligt viktig principiell fråga.

Curt Hunhammar, *Byggtreprenörerna*, tillbakavisade att svensk byggmaterialindustri genom förslagen skulle utsättas för en allvarlig diskriminering. Han framhöll att förslagen, och debatten om dem, kommer att leda till att inköpare i entreprenörföretagen kommer att bli mer uppmärksamma på möjligheterna att köpa produkter på andra marknader än de traditionella. Förslagen kommer enligt Byggtreprenörerna att leda till goda resultat på den svenska byggmarknaden, bl. a. en lugnare prisutveckling på byggmaterial. Curt Hunhammar påpekade också fördelen att varornas ursprung saknar betydelse. Risker för en kvalitetssänkning överdramatiserades enligt Byggtreprenörerna. Ingen köpare kommer att vara intresserad av att köpa sämre produkter. Han såg en möjlighet att nya produkter som befordrade en låg livslängdskostnad också skulle introduceras i ökad utsträckning.

Byggtreprenörerna skulle helst se att boverket inte alls skulle göra förteckningar över de produkter som kan förmodas ha en alltför låg kvalitet i förhållande till svenska normer.

Hans Ekdahl, *Industriförbundet*, frågade om konsekvenserna av förslagen var tillräckligt analyserade ur handelspolitisk synpunkt. Han ifrågasatte om inte förslagen stod i strid med de överenskommelser som gjorts inom GATT. Han framhöll också att det svenska förhandlingsläget skulle försämrats om förslagen genomfördes. Han saknade en redogörelse för de taktiska aspekterna att i dagens läge göra svenska ensidiga åtaganden.

Curt Ivarsson, *plan- och bostadsverket (boverket)*, såg förslagen som en viktig markering att påskynda avvecklingen av tekniska handelshinder och att dämpa prisutvecklingen av byggmaterial. Han såg boverkets roll främst som bevakare av bindande krav. Avsikten är inte att godkänna nya produkter enligt gamla bestämmelser. Istället innebär förslagen att en ny form av bevakning införs. Han ansåg inte att förslagen leder till att resurser tas från den

ordinarie typgodkännandeverksamheten. Inte heller ansåg boverket att genomförandet av de presenterade förslagen skulle vara speciellt resurskrävande i sig.

Curt Ivarsson framhöll att det finns en lång gemensam nordisk tradition på detta område.

Lennart Linse, *Föreningen Sveriges Byggnadsinspektörer*, framhöll att förslagen i promemorian inte skulle leda till någon större förändring i arbetet för Sveriges byggnadsinspektörer. Rutiner för nordiskt samarbete mellan byggnadsinspektörer finns och tillämpas. Föreningen framhöll att det är förenat med svårigheter om tekniska beskrivningar m. m. är avfattade på främmande språk. En förutsättning för att förslagen skall fungera är att regeringen och boverket snabbt fullföljer sina initialåtaganden och sprider informationen snabbt till alla berörda.

Bo Lindörn, *Statens pris- och konkurrensverk*, framhöll att inom en rad områden där regleringar har varit i bruk under lång tid har man fått en stor acceptans för kostnadsökningar. En ökning av det internationella konkurrenstrycket är angelägen, framhöll Bo Lindörn, som ställde sig mycket positiv till förslagen.

Roland Rengefors, *Konsultföreningen*, konstaterade att förslagen inte borde innebära någon fara för kvalitet i byggandet. Han såg åtgärderna som ett intressant experiment och betonade att förslaget är tidsbegränsat. I och med detta tar Sverige vid utgången av 1991 tillbaka sin förhandlingsposition, om förslaget skulle innebära några förhandlingstekniska nackdelar. Konsultföreningen tillstyrkte förslaget.

Ulf Thunberg, *Kontrollrådet för Betongvaror*, framhöll att vissa begrepp (godkännande, certifiering m. m.) borde renodlas. Han förutsåg vissa svårigheter för boverket att identifiera de begränsningar och villkor för användningen i Sverige av produkter, godkända i ett annat nordiskt land. Resurser borde enligt Ulf Thunberg sättas in för att grundligt informera utländska tillverkare om svenska bestämmelser.

Sten Cassel, *Industrins Kommitté för Byggbestämmelser*, anförde att det är väsentligt att materialutbytet ökar, men att det bör ske på lika villkor för svenska och utländska producenter. Han anförde som exempel att energihushållningskrav på fönster är lägre i övriga nordiska länder än i Sverige. Tillverkningskostnaderna blir därmed lägre. Risker finns med förslaget, att utländska tillverkare tränger ut svensktillverkade fönster med högre krav, och därmed högre kostnader. Förslaget kan få allvarliga kommersiella konsekvenser, enligt Sten Cassel. Förslaget kan också få konsekvenser för kvalitén i det svenska byggandet på sikt.

Sten Cassel redovisade också att av den totala importen av fönster kommer 89 % från de nordiska länderna. Motsvarande siffra för importen av dörrar är 83 %. Alla dessa produkter uppfyller redan svenska krav. Hans slutsats var att materialutbytet mellan länderna redan fungerar tillfredsställande och att den föreslagna ordningen av rättviseskäl inte borde införas.

René Keusch, *Stockholms Stadsbyggnadskontor*, betonade att byggnadsinspektörerna inte kan förväntas ta något större utökat ansvar när det gäller den slutliga kontrollen av olika produkter på byggarbetsplatserna.